

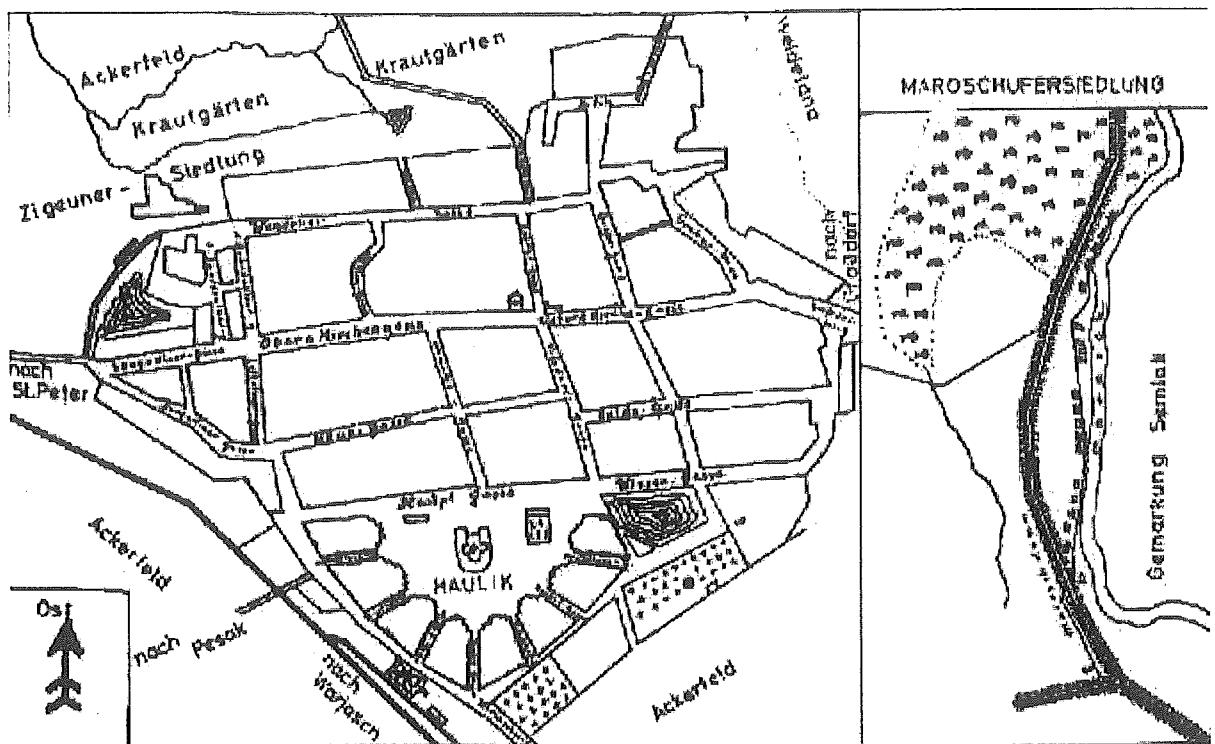
O MICĂ ISTORIE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI DIN COMUNA PERIAM

PROF. SIGRID-ANA KUHN

PERIAM 2012

ȘCOALA ȘI SOCIETATEA ÎN COMUNA PERIAM

1. SCURT ISTORIC AL COMUNEI PERIAM

Comuna Periam este situată în vestul Banatului Românesc, la o distanță de aproximativ 50 km NV de Timișoara și 45 km SV de orașul Arad, în bazinul hidrografic al Mureșului, pe malul de sud al cursului inferior al acestui râu.

Valea Mureșului a reprezentat din timpuri străvechi "drumul sării", sare ce a fost transportată din ocnele ardelene spre Câmpia Panonică și, datorită acestui fapt, prezența aşezărilor omenești în jurul Periamului și pe malul Mureșului nu s-a întrerupt niciodată. Semnificația acestui drum rezultă și din faptul, că importante culturi neolitice, cum ar fi Criș, Tisa și Vinga, dar nu în ultimă instanță cultura Periam-Pecica, în linia lor de convergență, stabilesc legătura de-a lungul Mureșului cu culturi binecunoscute de răsărit.

Din datele istorice deținute rezultă că comuna Periam datează ca așezământ omenesc din cele mai vechi timpuri. Prin săpăturile efectuate de către arheologi de la Muzeul Banatului din Timișoara în punctul Schanzhügel, amplasat în partea de apus a comunei, s-au descoperit urme ale omului preistoric: o locuință subterană din epoca neolitică. În apropiere de canalul Aranca, spre Satu-Mare, a fost găsit un cuțit de bronz cu două tăișuri, obiecte de ceramică din epoca bronzului, toate aflate în păstrare la Muzeul Banatului.

Primul popor amintit de sursele istorice din regiunea noastră este poporul trac. Un trib al tracilor purta numele de "moriseni", deci se sugerează o legătură cu numele vechi al Mureșului –"Morisena" -, cuvânt de origine indoeuropeană, având semnificația de apă – apă întinsă. Masa compactă a poporului tracic a fost divizată prin invazia sciților în veacul al VII – lea, care au pătruns din răsărit prin Valea Dunării, a Oltului și a Mureșului.

Primele știri scrise despre comuna Periam datează din anul 1333. Acest an este menționat în registrul unui călugăr, Iacobus Berengarius, care strângea dările în această zonă pentru Scaunul Papal de la Roma, comuna Periam fiind menționată în registru cu numele de Priamus. Același nume, Priamus, apare și într-un document al Episcopiei de Cenad din anul 1332. Numele de Priamus derivă de la numele fondatorului și proprietarului comunei, care a trăit în a doua jumătate a secolului al XII-lea. Datorită diverselor mișcări sociale și politice ale epocii, stăpânii satului se schimbă des, fiind pe rând: Petru de Macedonia, Felix Forgacs, Ladislau Doczy, Nicolae de Danch/Danci, din nou familia Doczy, apoi familia Macedonia, care pare să fie de origine aromână.

Dominația turcească în Banat începe în 1522 prin ocuparea de către turci a orașului Timișoara. Din cadastrul lui Mohamed (1557-1558) se pot afla informații privind localitățile din Banat, printre care și Periam, pe atunci un sat sărbesc cu șapte case părăsite. Mai târziu s-au stabilit ciobani sărbi și români, amintiți împreună cu numărul lor de animale în registrele de impozite ale turcilor, catastifuri, care se păstrează la Göttingen și la Viena.

În anul 1716, principalele Eugeniu de Savoia eliberează Timișoara de turci. În scurt timp, Banatul, Belgradul și părți mari ale Serbiei intră în proprietatea coroanei habsburgice, contele Cladius Florimund de Mercy devenind guvernatorul Banatului și comandantul suprem al armatei, cu sediul la castelul de la Carani/Mercydorf.

Între anii 1724-1726 (primul val de colonizare cu populație germană) și 1764-1765 (al doilea val de colonizare a Banatului), are loc colonizarea Banatului cu populație germană originară din regiunile Mainz și Trier. În cadrul primului val de colonizare, coloniștii s-au așezat pe vatra veche a comunei, aflată între Mureș și Aranca. Din acele vremuri mai datează resturile ruinei vechii biserici, construită în prima jumătate a secolului al XVIII – lea, se pare că în anul colonizării, 1724. Primele case, construite de coloniști, au fost bordeie și case din lemn, lipite cu pământ. Din cauza deselor inundații, în 1761, coloniștii se mută pe malul sudic al Arancăi, pe teritoriul actual al comunei. Între anii 1764-1765, în timpul guvernării 274 de case și 977 de locitori.

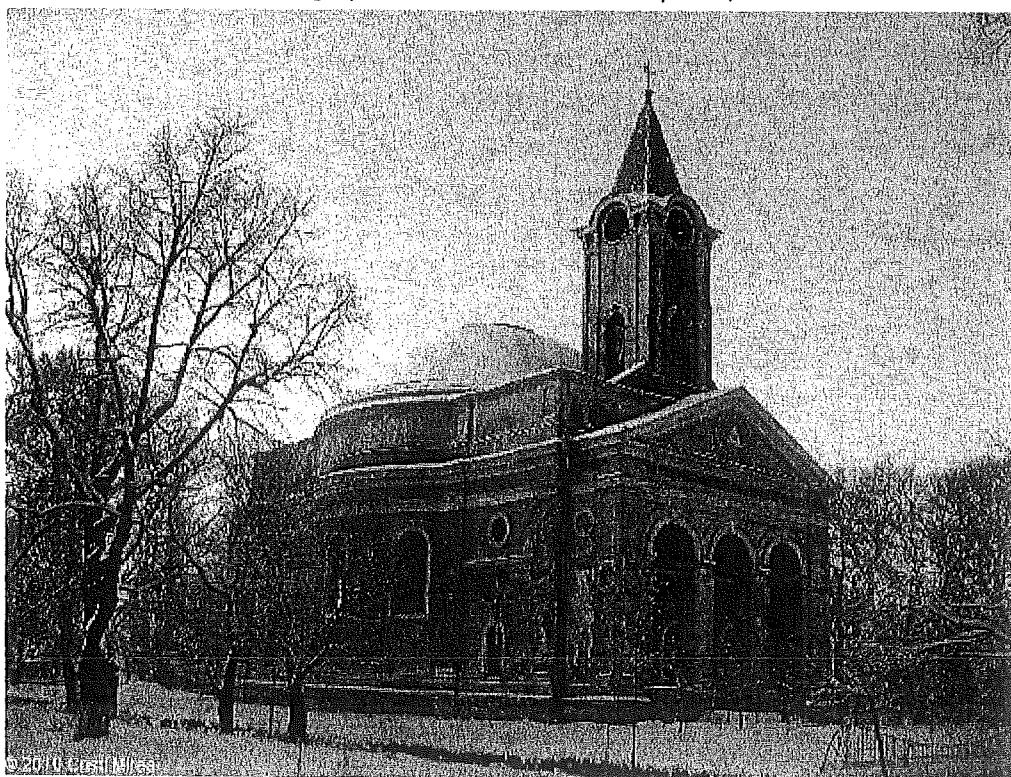
Din punctul de vedere al statutului social, locuitorii din Periam erau până în 1724 iobagi și proprietatea diferenților nobili feudali. Între 1724-1780, în perioada colonizării, respectându-se politica habsburgică de încurajare a colonizării, locuitorii au fost țărani liberi și 10 ani, începând cu data colonizării, scuți de taxe și impozite. Între anii 1780-1848, recad din nou în starea de iobăgie, devenind țărani liberi în urma revoluției din 1848.

Ocupația principală a populației în secolul al XIX-lea era agricultura, dar și meșteșugurile (prelucrarea lânii, vopsitul textilelor, tricotajul, tâmplăria, precum atestă aceasta existența fabricii de mobilă a fraților Bauer). Din 1819, când populația localității număra 2669 de persoane, s-a ajuns în anul 1888 la numărul de 5861 persoane.

Scoala este atestată la Periam deja din anul 1723, dar clădiri destinate educației s-au ridicat în 1772, 1820, 1857, 1879, 1912, 1930. Viața culturală este susținută și prin activitatea presei. Astfel apar ziarele "Torontaler Zeitung" și "Südungarische Zeitung", începând din anul 1882, ambele tipărite la tipografia locală Pirkmayer.

În 1892 se construiește fabrica de cloșuri și pălării "Lux", proprietate a fraților Korber.

În 1908, Periamul se leagă prin calea ferată de Timișoara, iar în 1911 de Arad.

În Periam există mai multe biserici: astfel se construiește în 1772 biserică romano-catolică din satul vechi, "Altdorfer", aflată vizavi de fosta școală generală. În 1856 se construiește biserică romano-catolică din Haulik, care se spune că are o două cupolă ca mărime după cea de la Athenee Palace din București. Această biserică este astăzi în custodia greco-catolicilor. Biserică ortodoxă de vizavi s-a construit după integrarea Banatului în România Mare, în anul 1927.

În timpul Primului Război Mondial, o mare parte a populației Periamului a fost decimată, după cum arată și monumentele din cimitirul catolic și cel din parc, din fața bisericii Haulik. În anul 1918, satul este ocupat de armata sârbă, iar în anul 1919 intră armata română.

Între 16-26 septembrie 1944, comuna Periam a devenit locul de desfășurare al unor operațiuni militare, în consecința cărui fapt, s-au înregistrat case distruse, 117 morți, distrugerea economiei.

În 1945, după terminarea războiului, 93 de persoane din rândurile populației germane au fost deportate la muncă silnică în Uniunea Sovietică. Dintre aceștia, în anul 1949 s-au mai întors 66 de persoane, din care la ora actuală mai trăiesc 3. În data de 18 iunie 1951, 335 de persoane considerate a fi "dușman de clasă" de către noii guvernatori comuniști, au fost deportați în stepa Bărăganului, de unde au avut voie să se întoarcă abia la începutul anului 1956.

În urma reformei agrare din 1945 au fost împriuștărite 768 de persoane, atât băstinași, cât și coloniști veniți din Basarabia, Bucovina, Cadrilater, Ardeal și stabiliți la Periam. În 1962 se termină procesul de colectivizare.

După Revoluția din 1989, prin Legea 18 din 1990 se restituie pământul foștilor proprietari. După 1990 începe emigrarea masivă a populației germane. La recensământul din 2002 mai existau în Periam doar 85 de germani, iar după ultimul recensământ din 2011, situația este următoarea:

Total populație: 4346 locuitori, dintre care 3784 de români, 72 maghiari, 334 de rromi, 97 de germani, 6 ucraineni, 46 de alte etnii, 5 cu etnie nedeclarată.

2. ÎNCEPUTURILE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN PERIAM

Odată cu venirea primilor coloniști germani, aceștia au început să organizeze și educația pentru copiii lor, care trebuiau să urmeze cel puțin clasele primare. De aceea, printre coloniști se aflau și preoți și dascăli. Legea promulgată de împărăteasa Maria Theresia în data de 6 decembrie 1774, intitulată "Plan general pentru școlile germane, normale, principale și triviale din țările ereditare împărătești și regești" („Allgemeine Schulordnung für die deutschen Normal-, Haupt- und Trivialschulen in sämtlichen kaiserlich-königlichen Erbländern") prevedea un Regulament școlar general, care venea în completarea primei legi elaborate de către vienezi privind învățământul elementar din Banat și cuprindea hotărâri cu privire la: clădirile școlare, dascăli, elevi etc. Pentru a introduce ordine în treburile școlare, Maria Theresia s-a adresat regelui Prusiei solicitându-i delegarea unei persoane competente pentru organizarea sistemului de învățământ. Astfel a venit în Austria Johann Felbinger (1724-1788), care a elaborat în limba latină o metodică pentru învățători, "Pedagogie sau ordine de educare", prin care a reușit să reformeze educația. Legea școlară "Allgemeine Schulordnung" a fost creația sa, prima de acest fel emisă de către statul austriac pentru organizarea și funcționarea învățământului elementar în întreg imperiul.

Un rol aparte între legile adoptate l-a avut RATIO EDUCATIONIS, adoptat în 1777 de către statul ungar, în urma căruia a început maghiarizarea masivă a populației de pe teritoriul ungar.

Organizarea învățământului în Banat a fost reglementată prin legi ce statuau problemele în legătură cu clădirile școlare, salarizarea învățătorilor, conținutul învățământului. Printre acestea se numără REGULAE DIRECTIVE 1774, PATENTUL ȘCOLAR 1776, RATIO EDUCATIONIS PUBLICAE 1806. Dimitrie Onciulescu, în opera sa CONTRIBUȚII LA ISTORIA DEZVOLTĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI DIN BANAT, afirmă că **școala la Periam există din 1724**, fapt atestat documentar.(vezi L. Holczinger: Istoria învățământului german din a doua jumătate a secolului al XI-lea, Ed. Mirton 2009, p.)

3.ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN LIMBA GERMANĂ ÎN PERIAM

1. Condițiile social-politice în secolul al XVIII-lea
2. Învățământul în secolul al XVIII-lea
- 3.Învățământul în secolul al XIX-lea
- 4.Învățământul în secolul XX

3.1. Condițiile social-politice în secolul al XVIII-lea

După ce în anul 1716, ducele Eugeniu de Savoia a dobândit victoria decisivă asupra turcilor, eliberând, printre altele, și Banatul, statisticile din 1720 arată că densitatea populației în vestul țării era următoarea: județul Arad: 5-6 locuitori/kmp, județul Cenad/Bekes/Csongrad 2-4 locuitori/kmp: colțul Mureș/Tisa/Dunăre – 1 locuitor/kmp. Pe întreaga întindere a bantului, densitatea populației era de 4 loc./kmp.

Principiul mercantilist, care vede prosperitatea unui stat în funcție de numărul de brațe de muncă, principiu propagat de Imperiul Habsburgic, a stat la baza colonizării Banatului cu coloniști germani. Aceștia au venit în comuna Periam în timpul domniei împăratului austriac Carol IV., guvernator al Banatului fiind atunci contele Cladius Florimund Mercy. Pe malurile Mureșului, în localitățile Periam, Munar, Sânpetru-German și Aradu-Nou, primii coloniști au venit în luniile iunie și iulie ale anului 1724. Venind de la Szegedin, până acolo sosind cu bărcile pe Dunăre și Tisa, ei au fost dirigați spre locurile lor de destinație de către funcționarii districtului Cenad/Csanad, Franz Xaver Bezler și Josef Karpf. Masa covârșitoare a coloniștilor a venit din părțile diecezei Trier, din nordul Lorenei, din Luxemburgul de est și din nordul Palatinatului, deci toți din sudvestul Germaniei.

3.2.Învățământul în secolul al XVIII-lea

Primii coloniști germani aveau grija ca toți copiii lor să beneficieze de un minim de educație. Împreună cu ei veneau în Banat dascăli și preoți. Dacă nu exista în sat un ludi magister, cum era denumit dascălul, educația copiilor era pusă în mâinile parohului. Primul

Învățător amintit în documentele vremii este Johann Konrad Staub. El era originar din orașul Mainz și a murit la 45 ani în 1757. În anii 80 ai secolului al XVIII-lea, dascăl la prima școală din Periam era Andreas Kaum. Dintr-un document din 1779 aflăm că salariul dascălului s-a compus din 100 fl.pe an, 100 maje de grâu și 6 stânjeni de lemn de foc. Școala de atunci era frecventată atât de băieți cât și de fete. În acel an erau înregistrați 281 de copii, care frecventau regulat școala. Disciplinele predate: citire, scriere, matematică elementară, religie.

Prin Legea Învățământului din 6 decembrie 1774, promulgată de Maria Theresia”(„Allgemeine Schulordnung für die deutschen Normal-, Haupt- und Trivialschulen in sämtlichen kaiserlich-königlichen Erbländern”), în Monarhia Dunăreană, Învățământul a devenit unitar și de stat și s-au introdus 6 clase obligatorii (pentru copii între 6-12 ani). Școala din Periam a rămas școală trivială, iar manualele s-au tipărit la tipografia lui Mathias Heimerl din Timișoara. După trecerea Banatului sub administrația maghiară, Învățământul s-a reorganizat. Conform principiilor din ”Ratio educationis”, parohul comunal a fost numit inspector școlar local.

Învățământul a fost structurat după grupe de vîrstă. Cei între 6-9 ani aveau 4 ore pe zi, două ore dimineață și două ore după-masa. Ceilalți, între 9-12 ani, frecventau școala numai în lunile de iarnă, deoarece din primăvară până în toamnă erau antrenați în muncile agricole și cele din gospodăria părinților.

În 1772 a fost construită a doua clădire școlară a satului, amplasată lângă casa parohială. Prima clădire a fost construită în 1724 și se afla în vechea vatră a satului, între

Aranca și Mureș, lângă biserică, care acum este o ruină, vatră, care ulterior a fost părăsită din cauza inundațiilor. În 16 septembrie 1784, comuna Periam a încheiat un contract cu districtul școlar din Timișoara, în care comuna s-a obligat să întrețină clădirea școlii și să finanțeze salariul dascălului. Acest contract a ajuns la împăratul Iosif II, de către care a și fost semnat. Salariul învățătorului s-a ridicat la 100 fl., 60 maje de grâu și uzufructul de 4 jugăre de pământ arabil. Angajarea învățătorului s-a făcut de către comună, dar cu aprobarea directorului. Un document școlar din 1792 ne oferă date statistice despre populația și frecvența școlară: comuna Periam, cu 1939 de locuitori, avea 213 elevi obligați de a frecventa școala, dintre care 182 au frecventat regulat cursurile. Numărul mare de elevi a necesitat angajarea suplimentară a unui învățător suplinitor ("Unterlehrer"), care s-a ocupat de educația celor mici, dar care în același timp ocupa și funcția de clopotar și paracliser. Acesta avea un salariu de 72 fl. și 20 maje de grâu. Primul învățător suplinitor s-a numit Adam Haich (1798). În concluzie, sistemul școlar al școlilor triviale din secolul al XVIII-lea s-a compus din "Oberlehrer" (titular), "Unterlehrer" (suplinitor) și "Schulmeister" (director).

3.2. Învățământul din secolul al XIX-lea

Deoarece populația școlară a crescut din an în an, se impunea necesitatea, ca învățământul să fie susținut și de Oberlehrer, dar și de Unterlehrer. Astfel, în funcția de "Oberlehrer" au activat în prima jumătate a secolului al XIX-lea următorii dascăli titulari: Mathias Lorenz (1809-1823), Peter Werner (1824), Peter Wagner (1824-1831), Andreas Krispin (1831-1859).

Dintre dascălii suplinitori ("Unterlehrer"), ne sunt cunoscute următoarele nume: Adam Haich (1789-1801), Jakob Hubertus (1801), Nikolaus Rößler (1802-1804), Jakob Eyler (1809-1810), Johann Herzog (1810-1812), Johann Eberlein (1812-1813), Mathias Daum (1813-1816), Nikolaus Vollmann (1816-1817), Georg Drut (1817), Josef Cserne (1817-1821), Bonaventura Mannschow (1821-1825), Peter Jaeger (1825-1829), Alois Haich (1829-1836), Ladislaus Krispin (1836-1839) Andreas Binder (1838-39), Johann Kirsch (1839-1843), Heinrich Neurohr (1843-1845), Johann Nepomuk Grünn (1845-1846), (1849-1853), Andreas Graebeldinger (1846-49), Josef Lenz (1853-1858).

În jurul anului 1820, clădirea școlii s-a dovedit a fi prea mică și astfel s-a recurs la construcția unei noi școli, cu un etaj, aşa numita școală de băieți, "Bubenschule". Dar pentru că și numărul de fete interesate de școală era în creștere, s-a înființat în anul 1843 prima clasă de fete, unde activau ca și dascăli Johann Kirsch (1843-1852) și Friedrich Hübner (1852-1860). Clădirea școlii se afla lângă casa parohului romano-catolic și este astăzi o ruină. Deja în anul 1857, vizavi de vechea biserică romano-catolică, aşa numita "Altdorfer", care datează din 1772, s-a început ridicarea unei alte clădiri școlare cu un etaj, în care de atunci a fost găzduită școala de fete. În anul 1859, școala de băieți a devenit gimnaziu cu patru clase, corespunzător claselor V-VIII de acum. Aici și-au desfășurat activitatea următorii dascăli: Johann Nepomuk Grünn (1859-1888), Wilhelm Schönweitz (1859-1919), Stefan Gregusch

(1859-1871), Stefan Kircs (1859-1861), August Jaeger (1861-1867), Johann Löb (1867-1870), Philipp Martin (1870-1876), Adam Martin (1871-1882), Anna Sommer (1876-1879), Rudolf Grünn (1879-1886), Johann Jung (1883-1944), Wilhelm Hoffmann (1886-1910), Josef Klug (1886-1888), Adam Schneider (1888-1900), Josef Weiland (1900-1934), Josef Geyer (1910-1944).

Începând cu anul 1860, educația fetelor a fost încredințată maicilor de la ordinul de "Notre – Dame", a căror activitate era concentrată asupra educației, tot aşa, precum au fost aduși călugări din ordinul Sf. Vincențiu și al piaristilor pentru educația fetelor. De altfel se știe, că deja în perioada ocupației otomane (secolele 16-17) a Banatului, iezuiții erau activi ca dascăli pe tărâmul Banatului. Maicile din ordinul de "Notre – Dame" au fost aduse de către episcopul Alexander Bonnaz, fost inspector școlar în localitatea Tomnatic, de la ordinul – mamă din Munchen. Maicile și-au început activitatea în 28 oct. 1860, având de predat la două clase de fete. Numele lor: Gerharda Durnberger, Kolomana Jasper, Elisabeth Stuber și Theresia Zigler. Calitatea învățământului din comuna Periam a atras foarte mulți copii din localitățile din imediata sau mai îndepărtata vecinătate, astfel încât maicile se vedea nevoie să mai ridice un etaj asupra clădirii școlii (1888). Astfel școala s-a extins, a avut și regim de internat și de cantină.

În anul 1888 populația școlară a Periamului constă din 326 de băieți și 319 fete, iar în școala din cartierul nou construit – Haulik – frecventau școala 169 de băieți și 146 de fete. Pe lângă aceștia, locuiau la internat 80 de elevi din alte localități. În cartierul Haulik, denumit după episcopul de la Zagreb, Georg Haulik, care a sfîntit biserică romano-catolică din parcul comunei și care a sfîntit edificiul școlar, pe care l-a și finanțat, locuiau mai ales meseriași, care erau interesați ca copiii lor să beneficieze de o educație și o instrucție solidă. Astfel, școala nouă din cartierul Haulik, inaugurată în 1853 (astăzi terenul, pe care s-a construit blocul Brzac Aron) a devenit un nou centru de educație, unde mulți ani de-a rândul a activat ca învățător Johann Nepomuk Grün (1853-1859), tatăl poetului și preotului local Karl Grün, și a fratelui acestuia, Ludwig-Baroti Grün, autorul primei monografii a comunei. Alți dascăli: Nikolaus Riess (1859-1900), Adam Schneider (1900-1930), Heinrich Kühn (1930-1944). După reforma școlară din 1948, clădirea a fost folosită ca locuință particulară, a decăzut tot mai mult, iar în anii 80 a fost dărâmată.

În 1867, prin crearea dualismului austro-ungar, Banatul a căzut sub influență maghiară, tot mai multe materii predându-se în limba maghiară, iar orele de limba maternă au fost limitate la două pe săptămână. Pe cheltuiala episcopului Alexander Bonnaz din Timișoara, în anul 1870 s-a ridicat în curtea fostei școli generale o clădire cu patru clase, dintre care trei clase au fost destinate educației fetelor, iar în a patra s-a amenajat prima grădiniță a comunei. Din 1879, acolo funcționa prima grădiniță a comunei.

3.3. Școala superioară civică pentru băieți (Liceul)

În anul 1907, ministrul maghiar al cultelor, contele Apponyi, devenit celebru pentru Legea Școlară Apponyi, care a intensificat maghiarizarea populației prin măsurile de educație prevăzute, a vizitat comuna Lovrin. O delegație a comunei Periam, condusă de preotul Franz Kuhn, i-a adresat o cerere de a ridica o școală civică superioară pentru băieți. Ministrul manifesta mare interes față de această solicitare și a dat aprobarea pentru acest plan. Astfel, în anul 1907, comuna a cumpărat un teren vilan potrivit. În septembrie 1911 s-a început construcția clădirii, după proiectul arhitectului Erwin Otto Sarkany din Budapesta.

În septembrie 1912, cursurile aveau deja loc în noua clădire a școlii. Primul director al școlii a fost Simon Radius, originar din Oravița, iar colectivul școlii, între anii 1912-1918, a fost compus din: Simon Radius, director, Emmerich Dobo, Johann Dolinsky, Ernö German, Ernst Huszak, Rose Havas, Johann Jung, Kalman Kelemen, Johann Kontratovich, Peter Papp, Adam Schneider, Szilard Scutety, Adalbert Wegmann. Până în anul 1919, când s-a destrămat imperiul austro-ungar, limba de predare era limba maghiară. Începând cu 1919, școala superioară de băieți s-a transformat în școală cu limbă de predare germană, având și o secție cu limba de predare română. Primii dascăli români la această secție erau Teodor Bucurescu și Eleftera Ștefan.

Ca urmare a legii din 15 mai 1928, școlile civice din România au fost transformate în gimnaziu. Până în 1935, limba de predare era cea germană. După moartea directorului Simon Radius (1935), ca limbă de predare s-a impus tot mai mult limba română. În 18 septembrie 1942, statul român a predat "școlile de stat" (școli, care au fost frecventate în mod exclusiv de copii de etnie germană, dar care au fost finanțate de către stat, în opziție cu școlile confesionale) Grupului Etnic German din România. Astfel, liceul a căzut în custodia acestui grup, spre deosebire de școala generală, care, fiind confesională și condusă de maici, a rămas în administrarea acestora, deoarece au refuzat predarea școlii către Grupul Etnic. Ca urmare, gimnaziul de băieți și-a largit câmpul de activitate, devenind gimnaziu pentru băieți și fete. Noul director al gimnaziului s-a numit Anton Blickling. Internatul de fete a fost condus de Anni Steinfeld. Toate materiile s-au predat în limba germană, dar obligatorie era o oră de limba română pe zi. Începând din data de 18.10.1940, toate documentele școlare au fost redactate bilingv: în limba germană și în limba română. Până la preluarea școlii de către Grupul Etnic German, următorii dascăli au predat la gimnaziu: Simon Radius, I. Atanasia, E. Bălan, Otto Breder, Josef Baumgartner, Ida Frank, Sylvia German, Nicu Goicu, director din anul 1937, Anna Krepil, Hans Kuhn, Dr. Latia, Anna Menciu, Felicitas Munteanu, J. Oarșă, E. Papadopoulos, (directoare 1935-1937), Ida Radius, Livia Racoviță, Josef Schneider, F. Spacek.

După 1941 (Legea 977/1941), au predat aici: Anton Blickling, (director), dr. Heinz Feichter, Andreas Kloos, Josef Gaber, Heinrich Lichtfuss, Karl Peschka, ? Schmelzer, Klier, Hart și Peter Löb.

În același timp funcționa în comună o școală românească. În condițiile istorice, în care în 1920 Banatul a fost unit cu România, a apărut și intenția de a se construi o școală cu limbă de predare română. La inițiativa dr. Lația și a revizorului școlar de atunci, Ștefan Mihăilescu, s-a întinat o cerere către guvern, în care se argumenta că copiii români ar fi obligați să frecventeze școala în limba germană în lipsa unei școli cu limba de predare română. Ministerul a aprobat ridicarea edificiului și a finanțat 99% construcția. Școala românească, astăzi Școala mică din centru, avea trei săli de clasă și o locuință de dascăl. În anul 1927, Ștefan Mihăilescu a predat acolo ca prim dascăl român în fața a 7 elevi. Școala de 4 clase,

cum figura la început, a fost transformată în școală de 7 clase în anii 30. Abia în anul 1933, noua clădire școlară a fost inaugurată în mod festiv în prezența ministrului educației de atunci, Constantin Anghelescu, și a multor personalități oficiale ale acelor timpuri precum și a reprezentanților elevilor.

Din anul școlar 1925-1926 a funcționat clasa a V-a cu doi elevi, iar din anul 1931-1932 și clasa a VII-a cu 1 elev. Din documentele deținute la Liceul Periam, registrele matricole, rezultă că în perioada 1926-1943, numărul elevilor variază între 43 și 98 de elevi. După 1944, numărul elevilor de la secția română crește treptat, astfel încât în anul școlar 1959-1960, cele două unități școlare de pe raza comunei, școala germană și școala română, se unesc, transformându-se în Școala română cu secție germană, efectivul școlar fiind de 694 de elevi, dintre care 532 români și 164 germani. Existau 24 de clase, dintre care 17 române și 7 germane, cu 31 de cadre didactice dintre care 22 române, 9 germane și un număr de 50 de elevi interni, o bibliotecă școlară cu 1026 volume.

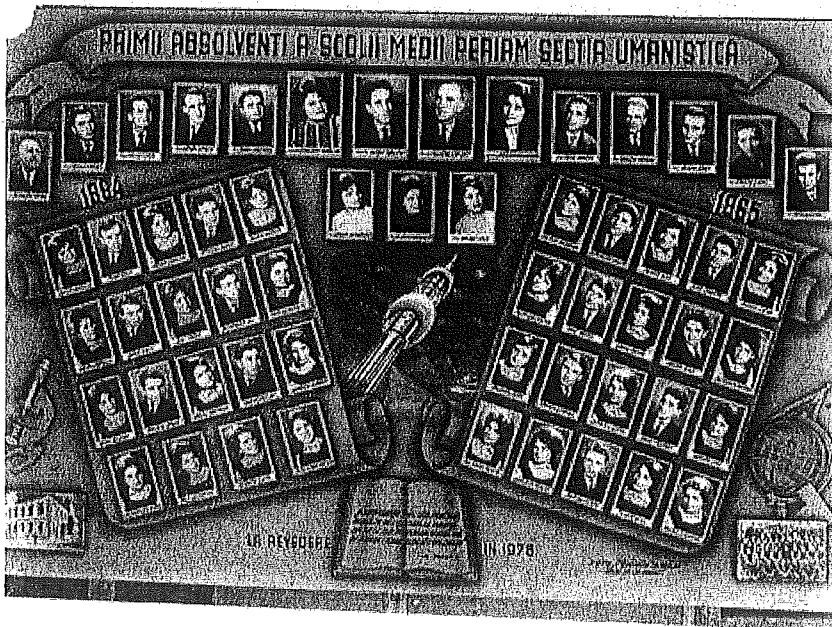
În vara anului 1944, toate școlile germane din România au fost desființate. În anii următori, câteva școli confesionale și-au reluat activitatea. După reforma școlară din 1948, învățământul a trecut la stat și foarte multe școli germane și-au reluat activitatea. România a fost singura țară din estul și sudul Europei, care a permis etniei germane școli cu limba de predare maternă. La Periam, după reforma din 1948, școala confesională a fost desființată, iar cele 28 de călugărițe obligate, să se retragă din viața publică. Conform constituției Republicii Populare Române, fiecare etnie avea dreptul la educație în limba maternă. Astfel încât, clădirile școlare ale comunei au fost împărțite după diferențele naționalități: în clădirea liceului, a școlii din Haulik și la școala mică au fost găzduiți elevii români. Școala germană a fost amplasată în fosta școală de maici, fosta școală generală, fosta școală de fete a găzduit secția maghiară. Până în anul 1959, fiecare din aceste școli avea propriul ei director. În

august 1959, școlile naționalităților au fost desființate printr-un decret și au devenit secții ale școlii românești. Directorii din rândul naționalităților ocupau funcția de director adjunct.

Populația comunei fiind în creștere, în anul școlar 1954-1955 s-a înființat și o școală primară la Periam Port, unde copiii au fost instruiți în predare simultană. Numărul de copii a variat între 15-21 de copii pe an. Mulți ani de-a rândul, aici și-a desfășurat activitatea de dascăl doamna Tomița Bostan. Școala de la Periam Port, care a fost înființată cu scopul de-a veni în întâmpinarea copiilor de vîrstă primară și să-i scutească de drumul lung până în sat, a fost desființată la mijlocul anilor 60 din cauza scăderii populației școlare.

Între anii 1951- 1956 a existat în sat și o școală a etniei rome. Clădirea se afla pe colțul, unde acum se află tâmplăria de termopane, fosta casă Medveș. Numărul de copii, care frecventau această școală, oscila între 10-16, în ultimul an (1955-1956), mai erau 7 copii. Profesorii de la celelalte școli au predat acolo cu schimbul, după cum ne confirmă d-na profesoară Comloșan Aurelia.

În anul școlar 1961/1962, gimnaziul de la Periam a primit și ciclul superior de liceu, (cls. IX-XI) și s-a introdus învățământul obligatoriu de 8 clase. Ca persoană juridică, școala era Liceu de cultură generală, având două clase paralele. Astfel putem aniversa anul acesta și 50 de ani de la înființarea liceului din comuna noastră.

În anul 1978-1979, școala se transformă, datorită conjuncturii politice a epocii, în Liceu Agroindustrial, iar după revoluția din 1989, începând cu anul școlar 1990-1991, redevine Liceu Teoretic, denumire păstrată până astăzi.

Din anul școlar 1981-1982, unitatea școlară se desparte în Școala Generală Periam și Liceul Agroindustrial Periam, unități, care în 1994 s-au unit într-o singură unitate școlară cu clasele I-XII, incluzând și grădinița

Din anul 1966 până în anul 2001, la liceu funcționa și o secție cu învățământ seral.

Între anii 1959-1986, a funcționat și internatul liceului, unde se asigura cazarea și masa pentru elevii din împrejurimi, care urmău cursurile școlii noastre.

Următorul tabel va ilustra numărul de elevi pe ani școlari, începând cu anul de reformă 1948:

An scolar	români	germani	maghiari	rromi	Obs.
1948/1949	517	234	22	-	
1949/1950	496	260	37	-	
1950/1951	464	243	35	-	
1951/1952	442	231	30	16	
1952/1953	378	203	30	10	
1953/1954	345	162	40	16	
1954/1955	360	168	38	14	
1955/1956	370	152	9	7	
1956/1957	379	131	-	-	s-au desființat ambele secții
1957/1958	379	136			
1958/1959	418	164			
1959/1960	433	155			
1960/1961	599	179			
1961/1962	678	208			
1962/1963	610	211			

1963/1964	624	204			
1964/1965	531	192			
1965/1966	587	192			
1966/1967	615	208			
1967/1968	532	201			
1968/1969	542	207			
1969/1970	557	209			
1970/1971	598	198			
1971/1972	577	174			
1972/1973	551	150			
1973/1974	574	138			
1974/1975	567	137			
1975/1976	673	139			
1976/1977	599	137			
1977/1978	597	128			
1978/1979	583	121			
1979/1980	657	107			
1980/1981	653	138			
1981/1982	658	126			
1982/1983	656	118			
1983/1984	627	98			
1984/1985	626	99			
1985/1986	623	90			
1986/1987	592	92			
1987/1988	571	84			
1988/1989	553	71			
1989/1990	557	39			
1990/1991	547	14			
1991/1992	535	13			

Dat fiind faptul, că grădinița comunei este parte integrantă a școlii din comună, efectivul de elevi se ridică la 724 de elevi pentru anul școlar curent, după cum urmează:

Grădiniță	142 copii
Ciclul primar	205 elevi (dintre care 18 la secția germană)
Gimnaziu	192 elevi
Liceu	185 elevi

Exprimat în număr de clase, situația se prezintă astfel:

Grădiniță	6 grupe (dintre care 1 cu program prelungit și 1 la secția germană)
Ciclul primar	9 clase (2 clase paralele +secția germană I-IV cu predare simultană)

Gimnaziu   8 clase

Liceu   6 clase

În continuare dorim să amintim numele dascălilor, care au predat după 1945 la această școală: Dalia, Iosif(1948-1951), Höckl, Georg (1948-1954), Sucigan/Neidenbach, Maria (1948-1953, 1955-1976), Neidenbach, Maria (1948-1950), Weinschrott, Peter (1948-1950), Höckl, Franz (1948-1953), Löb, Peter (1948-19530), Lichtfuss, Thomas (1948-1950), Kühn, Johann (1948-1954), Pantea, Edith (1948-1951), Kuhn, Nikolaus (1948-1955), Recktenwald, Mathias (1949-1951), Schönherr, Josef (1949-1953, 1956-1973), Engelmann, Franz ((1953-1973), Engelmann, Anna (1950-1973), Schreier, Nikolaus (1951-1953), Schreier Helene (1951-1953), Bayer/Wagner, Wiltrud (1951-1953), Lichtfuss, Nikolaus (1952-1953), Gaug, Anton (1953-1956), Sadorf, Johann (1953-1956), Heiberger, Johann (1954-1956, 1964-1980), Bednar, Eva (1963-1965), Mayer/Müller, Katharina (1954-1957), Molitor, Elisabeth (1954-1955), Frank/Mirci, Katharina (1954-1957), Hügel/Thirier,, Anna (1954-1956), Heinz/Hayn, Irmtraut (1954-1984), Kirch/Willwerth, Elisabeth (1955-1979), Metz, Honiges, Anna (1955-1959), Mühlbach, Franz (1957-1977), Schuch, Elfriede (1957-1970), Tanzler, Andreas (1958-1963), Klein, Johann (1961- 2000), Gosa, Anna (1963 – 1998), Konschitzki, Jakob (1965-1968), Dama, Johann (1964-1967, 1974-1975), Thierjung, Helga ((1965-1969), Müller, Hildegard (1968-1979), Peternell, Oskar ((1969-1972), Eichert, Margareta (1970-1974), Kuhn, Jakob (1971-1973), Wolf, Walter (1975-1980), Lauko, Wilhelm (1975-1985), Vogege, Annelies (1976-1979), Kuhn, Helmuth (1979- 2008), Kuhn/Kremm Sigrid (din 1980-), Portscher/Stefani, Gerda (1980-1990), Basting/Jakobi Maria (1976-1984), Kömüves/Schneider, Hilde (1980-1988).

De la secția cu predare în limba română dorim să-i amintim ce următorii dascăli:

Comloșan, Aurelia (1953-1984), Comloșan Petre (1954-1990), Gosa, Tiberiu (1963-1979), Gosa, Ana (1963 – 1998), Brădiceanu, Eufrosina (1958-1994), Brădiceanu Cornel (1962-1998), Strutinski Doru (1976-2007), Strutinski Rodica (1973-2008), Klein Ioan (1961-2000), Klein Ana, (1963-1998), Lungu/Imbroane Otilia (1980-2007), Petrov Acsa (1969-2000), Fizitea Stela (1964-1999), Fizitea Mircea (1964-2002), Dzamba Maria (1972-2006), Băcican Mihai (1955-1999), Băcican Rozalia (1956-1990), Ilcău Magdalena (1962-1997), Ferche Lucia (1963-1999), Czenke Mariana (1976-1988), Abrudan Florica (), Văcean Rozalia (1992-2009), Bostan Tomița (1963-1998), Pașca Florica (1976-2003), Măduță Maria (1975-2010), Tripon Ana (1964-2002), Stoic/Mihuț Elena (!957-1989), Ardelean Maria (1953-1990), Horga Ana (1963-1998).

Dintre cadrele, care de mulți ani activează în școală noastră, dorim să-i amintim pe: Mocanu Mina (din 1975), Narița/Petrică Isabela (din 1995), Erdelean/Weiland Rita (1983), Hojda Diana (din 1990), Vătavu/Cioară Pompilia (din 1990), Cristescu/Erdelean Rujita (1990), Subescu Eugen (1980), Bobu Luminița (1997), Pința/Roșcău Georgeta (1980), Kuhn /Kremm Sigrid (1980), Jorž Marcela (1984), Bălan Constantin (1984), Şirianu Adelina (1990), Borda Simon (1965-66, 1968, din 1990-), Uşvat Viorica (1990), Ciapa Nicoleta (1997), Ciapa Valentin .

Învățământul periamoșean este , a fost și va fi un învățământ de calitate. De școala noastră mereu au fost atrași elevi din împrejurimile comunei. Faptul, că mulți dintre absolvenții noștri s-au realizat, demonstrează o dată în plus, că educația copiilor și tinerilor este un prim obiectiv al dascălilor, care au lucrat și care lucrează la ora actuală la această școală.